

ЮКСАК ИНТИЗОМ — МУВАФФАҚИЯТЛАР КАФОЛАТИ

МУСТАҲКАМ ҚОНУНЧИЛИК — ЖАНГОВАР ШАЙЛИК ГАРОВИ

Ўзбекистон Республикаси «Мудофаа тўғрисидаги» Қонунининг 6-моддасига мувофиқ Қуrolли Кучларимиз фаолияти асосий таъминлашдан биринчиси тартибда қонуни устуворлигини таъминлаш қайд этилган. Бу — ҳарбий тузилмалар, муассасалар, аскар ва офицерлар ўзларига топирилган вазифаларни адо этишда қонунига оғишмай рияз этмоқ далолати, демаскид.

Мамлакат Қуrolли Кучларида қонунига аниқ ва бир хилда риоя этилиши устидан назорат. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва «Прократура тўғрисида» қонунига мувофиқ республика Бош прокуратурига ва унга бўйсунувчи ҳарбий прокуратура зиммасига юклатилган. Прократура фаолиятининг мақсуд йўналиши «Умумий назорат», деб аталади.

Прократура идораларининг умумий назорат фаолияти Конституция ва қонунилар, республика Президенти ва ҳукуматининг мамлакат мудофаа қудратини юксалтириш, ҳудудий дахлсизлик, фуқаролар ҳафсизлигини таъминлашга йўналтирилган фармон ва қарорлар ҳамда Бош прокуратура кўрсатмалари асосида ташкил қилинади.

Шунинг айтиб ўтиш лозимки, «Прократура тўғрисида» қонуни Қонунида ҳарбий прокуратуранинг бу йўналишдаги ишлари прокуратура идораларининг умумий назорат соҳасига бағишланган бандига кўра ташкил қилинади. 2001 йил 29 августда қабул қилинган «Прократура тўғрисида» қонуни 4-моддасида аса бу прокуратура органлари фаолиятининг асосий йўналишлари қатори алоҳида «Ўзбекистон Республикаси Қуrolли Кучларида вазирилик қарарлари, қуrol-про ва ўқ-дорларнинг қуrolли ҳарбий тузилмаларида қонунига риоя этилиши устидан назорат қилиш», деб айтилган.

Ҳар доимидек, ўтган йилда ҳам ҳарбий прокуратура идораларининг умумий назорат борасидаги фаолиятида ҳарбий интизомни мустаҳкамлаш, ҳизмат ўташнинг ҳафсиз шартларини яратиш, ҳарбий техника, қуrol ва ўқ-дорларни но-бугарчилик ҳамда талон-торож қилишдан асраш, аскар ва офицерлар ҳуқуқлари, эркинликларини таъминлаш, ҳарбий хизматчилар ва улар оила аъзоларини ижтимоий муҳофаза этиш сингари долзарб масалалар устувор вазифалар бўлди.

Ўтган йилда ҳарбий қисм ва муассасаларда ҳарбий интизом ҳамда қонуничиликни мустаҳкамлашга йўналтирилган тадбирларнинг ҳаётга татбиқи этилиши, бу борадаги куч ва имкониятларнинг жипслаштирилиши Қуrolли Кучларда қонуни бўлинишда ижобий натижа берди.

Бу борада жойларда ҳарбий судлар ва миллий ҳафсизлик хизмати тегишли тармоқлари билан ҳамкорликнинг ошганини ҳам муҳим аҳамият касб этди. Ўтган йилда ҳарбий прокуратура идоралари умумий на-

зорат фаолиятининг деярли барча соҳалари салмоғи ва самардорлиги сезиларли даражада ортди.

Масалан, 2002 йилда 2001 йилга нисбатан ҳарбий прокуратуранинг умумий назорат тартибдаги текширувлари, аниқланган қонунибузарлиқлар бартараф этиш юзасидан киритилган тадбирномалар, қонунибузарликка йўл қўйган мансабдор шахсларни интизомий ва моддий жавобгарликка тортиш, қуrol қонунибузарлиқлар юзасидан умумий назорат тартибда жиноят ишлари қўзғатиш сезиларли даражада фойдаланди. Шунингдек, 129 та қонуни ҳужжатлар аниқланди, протестлар киритилди. 326 мансабдор шахста нисбатан интизомий жавобгарлик тўғрисида иш қўзғатиш ҳақида қарорлар қабул қилинди.

Мамлакатимиз ҳафсизлиги, ҳудудий ахлигини ва чегараларимиз дахлсизлигини таъминлаш мақсадига ҳарбий суд, миллий ҳафсизлик идоралари билан ҳамкорликда мунтазам ишлар олиб борилади, натижалари 2001 йилда қилинган прокуратура ташаббуси билан тузилган Мувофиқлаштирувчи кенашларда муҳокама қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1998 йил 23 февралдаги «Ўзбекистон Республикаси Қуrolли Кучларида ҳарбий интизомни мустаҳкамлаш чора-тадбирлари ҳақида»ги Фармони кўра жойларда ҳарбий техника ҳамда ҳарбий мулкни ноқулот ва талон-торож қилишга қарши тадбирларни кучайтириб, айбдорларни қонуни жавобгарликка тортиш, давлатга етказилган зарарларни тулиқ ундириш юзасидан аниқ чоралар қўрилиши.

Ўтган йилда ҳарбий прокуратура томонидан Мудофаа вазирилик қарарли ҳарбий қисмларда асосий устувор йўналишларга ҳисобланган ҳарбий авиация, муҳандислик қуrol-аслаҳалари, автобортоник техникалар, қуrol-про ва ўқ-дорларнинг қуrolли, актирилган пул маблаглари ишлатилишининг қонуничилиги юзасидан ўтказилган текширишларда айрим ҳарбий қисм командирлари ва мансабдор шахсларнинг ўз ҳизмат мавқеини сунистеъом қилиш йўли билан ҳарбий мулк, шунингдек, пул маблагларини талон-торож қилишга йўл қўйганликлари аниқланди. Олиб боришдан ишлар натижасига кўра қонунибузарлик туфайли етказилган зарарларни йлтириш ундириш кўрсаткичи 2001 йилга нисбатан 41,6 фоизга ошди.

Қонунибузарлиқлар орқали давлатга етказилган зарарларни ундиришда республика ҳарбий прокуратураси умумий назорат бошқармаси билан Мудофаа вазирилик тармоқлари ўртасида алоқаларнинг ахшилангани ҳам ижобий натижа берди. 2002 йил сентябр ойида Мудофаа вазирилик юрдиқ хизмати билан ҳамкорликда Тошкент шаҳар ҳўжаик судининг Мудофаа вазириликдан «АДАСАГЭС» ҳусусий фирмаси ҳисобига 20 миллион лар ортқ пул ундириш тўғрисидаги қарорига Ўзбеки-

стон Республикаси Олий ҳўжаик судига кассация протести билдирилди. Ишнинг қўришда биргаликда иштирок тулиқ таъминланганлик натижасида юрдиқда асосиз қарор бекор қилинди.

Мудофаа вазирилик мутахассислари билан ҳамкорликда таҳлиллар асосида олиб бориладиган тадбирлар, қонунибузарлик ҳолатлари қўйилган ҳарбий қисм ва муассасаларда ўтказилган текширишларимиз ҳам ижобий самара беради. Вазирилик Маҳкамасининг 1995 йил 8 апрелдаги 124-сонли қарорига асосан ўтган йил феврал ойида Мудофаа вазирилик мутахассислари билан ҳамкорликда ҳарбий қисм ва муассасаларда ўтказилган текширишларда ҳисобдан чиқарилиб, махсус жойларда сақланаётган, тартибда рангли металллар мавжуд ҳарбий техника, алоқа аппаратлари ва бошқа ускуналардан қимматбаҳо металллар ишларини ўзлаштириш мақсадига етиб олиш сотиш ҳолатлари аниқланди. Етказилган зарарларни айбдор шахсларни ундириш чоралари қўрилди.

Ҳарбий қисм ва муассасаларда олиб борилаётган текширишларда ҳарбий прокуратура ходимлари Ўзбекистон Республикасининг «Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида»ги Қонуни ижросига ҳам жиддий эътибор қаратишмоқда. Бунда ариза ва шикоятларнинг ўз вақтида қайд қилиниши, улар юзасидан текширувлар ташкил этилиши, шахсий қабул қулиларини белгилаш, давлат тилига бўлган муносабат каби масалалар асосий ўрин тутмоқда.

Ҳарбий прокуратура аскар ва офицерлар, улар оила аъзоларини ижтимоий муҳофаза қилиш масалаларини ҳам эътибордан четда қолдирмасдан, округ ва гарнизонларда уй-қоқ қонинчилигига амал қилиниши юзасидан текширишлар олиб борилади. Натижада юзлаб ҳарбий ағдалар келинганди, аниқланди, уларни бўшатди, қонуни таъсирини чоралар қўрилди. Айрим ҳолатларда судларга даъво аризалари киритилди.

Фуқароларнинг ҳарбий ва муқобил хизматга қақувчи сифатли ўтказилишини таъминлаш мақсадига ҳарбий прокуратура идоралари томонидан Ўзбекистон Республикаси «Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида» ва «Муқобил хизмат тўғрисида»ги қонунининг ижроси доимий равишда назорат қилинмоқда. Бутун ўтказилган текширишларда мудофаа ишлари бошқармаси ва бўлимларида фуқароларнинг ҳарбий рўйхатга олиш, ҳарбий ёки муқобил хизматга қақувчи юзасидан қарор қабул қилиш, ариза ва шикоятлар билан ишлаш билан боғлиқ қонун ҳамда меъёрий ҳужжатлар талабларининг бажарилиши ҳолатлари аниқланди. Бу ҳолатлар мамлакатимиз мудофаа қобилиятининг Қуrolли Кучлар сарфининг баркамол ва соғлом ёшлар билан ўқутирилишига салбий таъсир қўрсатиши, ҳарбий хизматчилар ва фуқароларнинг қонун билан қўриқланадиган манфаатларига жиддий эътибор қилиниши мумкинлигини инобатга олиб, Ўзбекистон Республикаси

Мудофаа вазири қомията умумлаштирилган тақдирнома киритилди. Шунингдек, ҳарбий хизматчиларни ҳарбий қисмлардан қайтарилиш ахволи таҳлил қилиниб, жойлардаги ҳарбий техника қақувчи жараёнида тибиий кўрик комиссиялари ишларида йўл қўйилган ҳафсизликларни бартараф этиш чоралари қўрилди.

2002 йилда прокуратура текширувлари натижаларига кўра Мудофаа ва Фақулодда вазирилик вазирилик, Давлат чегараларини ҳимоя қилиш қўмитаси раиси, Ички ишлар вазирилик, Ички ва Қоробуқ қўшинлари қўмондонлари номига қонунибузарлиқларни бартараф этиш чоралари қўрилди. 2002 йилда ҳарбий қисм ва муассасаларда ҳарбий қисм ва муассасаларда ўтказилган текширишларда ҳисобдан чиқарилиб, махсус жойларда сақланаётган, тартибда рангли металллар мавжуд ҳарбий техника, алоқа аппаратлари ва бошқа ускуналардан қимматбаҳо металллар ишларини ўзлаштириш мақсадига етиб олиш сотиш ҳолатлари аниқланди. Етказилган зарарларни айбдор шахсларни ундириш чоралари қўрилди.

Ҳарбий қисм ва муассасаларда олиб борилаётган текширишларда ҳарбий прокуратура ходимлари Ўзбекистон Республикасининг «Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида»ги Қонуни ижросига ҳам жиддий эътибор қаратишмоқда. Бунда ариза ва шикоятларнинг ўз вақтида қайд қилиниши, улар юзасидан текширувлар ташкил этилиши, шахсий қабул қулиларини белгилаш, давлат тилига бўлган муносабат каби масалалар асосий ўрин тутмоқда.

Ҳарбий прокуратура аскар ва офицерлар, улар оила аъзоларини ижтимоий муҳофаза қилиш масалаларини ҳам эътибордан четда қолдирмасдан, округ ва гарнизонларда уй-қоқ қонинчилигига амал қилиниши юзасидан текширишлар олиб борилади. Натижада юзлаб ҳарбий ағдалар келинганди, аниқланди, уларни бўшатди, қонуни таъсирини чоралар қўрилди. Айрим ҳолатларда судларга даъво аризалари киритилди.

Фуқароларнинг ҳарбий ва муқобил хизматга қақувчи сифатли ўтказилишини таъминлаш мақсадига ҳарбий прокуратура идоралари томонидан Ўзбекистон Республикаси «Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида» ва «Муқобил хизмат тўғрисида»ги қонунининг ижроси доимий равишда назорат қилинмоқда. Бутун ўтказилган текширишларда мудофаа ишлари бошқармаси ва бўлимларида фуқароларнинг ҳарбий рўйхатга олиш, ҳарбий ёки муқобил хизматга қақувчи юзасидан қарор қабул қилиш, ариза ва шикоятлар билан ишлаш билан боғлиқ қонун ҳамда меъёрий ҳужжатлар талабларининг бажарилиши ҳолатлари аниқланди. Бу ҳолатлар мамлакатимиз мудофаа қобилиятининг Қуrolли Кучлар сарфининг баркамол ва соғлом ёшлар билан ўқутирилишига салбий таъсир қўрсатиши, ҳарбий хизматчилар ва фуқароларнинг қонун билан қўриқланадиган манфаатларига жиддий эътибор қилиниши мумкинлигини инобатга олиб, Ўзбекистон Республикаси

Адлия подполковниги Маммурижон ТЕМИРОВ, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий прокуратураси умумий назорат бошқармаси бошлиғи.

Важнейшей задачей органов военной прокуратуры является профилактика преступлений в Вооруженных Силах Республики Узбекистан. В этой работе немаловажную роль играет институт военных прокуроров.

Согласно статье 38 Уголовно-процессуального кодекса органы дознания в Вооруженных Силах являются командиром воинских частей, соединений, начальники военных учреждений и учебных заведений.

Для производства дознания приказом командира воинской части назначаются дознаватели сроком на два года из числа наиболее подготовленных для этого офицеров.

Командир воинской части, как орган дознания, возбуждает уголовные дела о всех преступлениях, совершенных подчиненными ему военнослужащими, а также военнослужащими во время прохождения учебного сбора, а также по всем преступлениям, совершенным рабочими и служащими в связи с исполнением служебных обязанностей или в расположении воинской части.

В процессе расследования дела командир части через дознавателя обязан выявить причины и условия, способствовавшие совершению преступления, и принять незамедлительные меры по их устранению.

Военной прокуратурой Республики Узбекистан проанализирована работа военных прокуроров по надзору за исполнением законов органами дознания. Проведенный анализ показал, что определенная положительная работа в этом направлении проделана в военной прокуратуре Ташкентского военного округа.

В 2001 году по их документам прокурорского реагирования 17 должностных лиц привлечены к дисциплинарной ответственности. В 2002 году на них командиров частей направлено 18 замечаний на выявленные факты нарушения законности.

Военной прокуратурой Юго-Западного особого военного округа подготовлено качественное обобщение по вопросу состояния прокурорского надзора за деятельностью органов дознания и нижестоящим прокурорам разослано информационное письмо.

Бухарский военный прокурор и военный прокурор Ташкентского военного округа этот вопрос выносили на рассмотрение координационного совещания, где приняты рекомендации по улучшению работы военных прокуроров и усилению контроля за их работой со

БОЛЬШЕ ВНИМАНИЯ ОРГАНАМ ДОЗНАНИЯ

стороны командиров воинских частей. Уделяется внимание улучшению работы органов дознания и в Чирчикской военной прокуратуре.

Прокурорами на местах принимались меры по искоренению недостатков в деятельности органов дознания. Только в 2002 году проведено 40 проверок деятельности органов дознания.

По результатам проверок 52 офицера, допустивших нарушения закона, по документам прокурорского реагирования привлечены к дисциплинарной ответственности.

Вместе с тем в деятельности органов дознания и состоянии прокурорского надзора имеются серьезные упущения, которые негативно влияют на общее состояние законности в Вооруженных Силах.

При наличии признаков преступления, по которым производство предварительного следствия обязательно, орган дознания должен возбудить уголовное дело и руководствоваться правилами Уголовно-процессуального кодекса (УПК), производя необходимые следственные действия по установлению и закреплению доказательств. Об обнаружении преступления и начатом дознании командир воинской части немедленно должен уведомить прокурора.

В уведомлении статьи 329 УПК, приказа Министра обороны, от 11 июня 1998 года и Постановления Кабинета Министров от 14 мая 1998 года в воинских частях все еще продолжают иметь место укрытия преступлений от учета со стороны командиров.

Так, служебное расследование по факту получения рядовым И. Давроновым 7 марта 2002 года бытовой травмы проводил заместитель командира части подполковник А. Жалолов, который лишь 26 августа 2002 года принял решение об отказе в возбуждении уголовного дела.

Вот еще случай, который можно отнести не только к курьезным, но и обидным. Рядовой А. Охназаров переступил закон, а командир части из-за некомпетентности перепутал фамилии и вместо Охназарова в уголовное дело возбудил в отношении А. Наххарова, который какого-либо отно-

шения к совершенному преступлению не имеет, и в таком виде уголовное дело представил в прокуратуру Ташкентского военного округа.

Нередко нарушаются сроки проведения дознания, установленные процессуальным законодательством. Так, вместо положенных 10 дней служебное расследование по фактам получения бытовых телесных повреждений рядовыми М. Саидовым, М. Усмановым проводилось в воинской части в течение 5 месяцев. Подобные факты имеют место и в других частях.

Так, 13 сентября 2001 года рядовой В. Лебедев был осужден по статье 287 часть 2 УК к 2 годам лишения свободы, но по амнистии от 22 августа 2001 года освобожден от наказания. Однако 28 июня 2002 года Лебедев вновь самовольно оставил место службы и скрылся. В тот же день командование воинской части узнало об этом, однако до 30 июля 2002 года — до вмешательства Чирчикской военной прокуратуры, уголовное дело не было возбуждено и меры к розыску Лебедева не принимались.

На эти и другие нарушения законности со стороны дознавателей прокуроры не всегда реагируют принципиально. По результатам анализа заместителем Генерального прокурора — Военным прокурором Республики Узбекистан полковником юстиции В. Декановым направлено замечание военным прокурорам, которым предложено активизировать работу по надзору за деятельностью органов дознания.

В целях совершенствования работы органов дознания и оказания им практической помощи Военной прокуратурой Республики Узбекистан совместно с Главным управлением воспитательной работы и юридическим отделом Министерства обороны на основании имеющихся нормативных документов разработана Инструкция для органов дознания Вооруженных Сил Республики Узбекистан.

Эти и другие меры, надеюсь, будут способствовать улучшению качества работы органов дознания.

Подполковник юстиции Руслан ЖАСЕВ, помощник Военного прокурора Республики Узбекистан по особым поручениям.

Харбий прокуратура ходимлари тез-тез Қуrolли Кучлар қисм ва бўлимларида бўлиб, ҳарбий хизматчилар билан уршушулар ўтказишлар. Табиини, уршушулар мансабдор шахсларни муҳофаза қилиш ва тушутириш ишлари ташкил этилади.

Сўнгги йилларда ҳарбий хизматчилар ўртасида ноиниқлик ҳафсизлик қамалганда олиб бориладиган ҳуқуқий тартибот ишлари ҳам салмоқли ҳисса қўшапти. Негаки, қонунибузарлиқлар аксарияти қонуни талабларини билмаслик туфайли содир этилади. Қонуни қўлуни қўлини унга амал қилинади.

Сўрагиди: Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси умумий назорат бошқармаси Ҳарбий прокуратура адлия подполковниги Ваҳидир Деҳқонов бир гуруҳ ҳарбий хизматчилар билан ҳуқуқий мавзуда суҳбат ўтказишга тай.

Жиноят жазосиз қолмайди

Марказий ҳарбий округ прокуратурасига ҳудуддаги ҳарбий қисм оғирона қимди қирғилари ва ўғирлик содир этганлиги ҳақида хабар келди. Ҳарбий прокуратура тезкор (оператив) гуруҳи бу ҳарбий оғирлик билан, воқеа содир бўлган жойга зудлик билан етиб бориб ва синиқ текшириш ўтказди. Мақсуд воқеа юзасидан жиноий иш қўзғатилиб, жиноятнинг фош этиш бўлича қатор режалар ишлаб чиқилиши.

Қўрилган тезкор-тергов тадбирлари натижасида маълум бўлишича, прокурор Рамимберди Тирнашев қорув бўлигини вазифасини ўтар экан, қорувларни хизматини назорат қилиш ўзининг бурчи эканлигига, шахсий таркибин тарбиялаш зиммасиданлигига қарамасдан, текин даромад топишни қўзғаб, ички жиноий гуруҳ ташкил этиди. Биринчи гуруҳга у олдиди аскарлар — Ойил Нормуродов ва Ақмал Собирроқовлар. Иккинчи гуруҳга эса сержант Нихон Нодиров ва кичик сержант Махмудали Ҳасаналиев ҳамда олдиди аскарлар — Самсид Умаров ва Исхондор Усмоновларни жалб қилди.

Жиноятчилик фаолиятини прокурорининг ўзи бошқариб, шунингдек, ўғирлик режа ва усулларини ишлаб чиқди. Унга мувофиқ О. Нормуродов билан А. Собирроқов тиконли сим остида вентиляция люкига ўтиб, оғиронага киришди ҳамда ўғирлик содир этишди. Сўнгги бу молларни қўриқчи итлар сақланадиган жой остига қўйиб қўйишди.

Улардан кейин Р. Тирнашев кўрсатмасига мувофиқ сержант И. Қодиров, кичик сержант М. Ҳасаналиев, олдиди аскарлар С. Умаров ва И. Усмоновлар «ишга» киришиб, биринчи гуруҳ «ҳаракатини» айтилганликдан бақаришди. Шу тариқа Рамимберди Тирнашев бошлиқ жиноятчилар қўриқдан ўзларига ишониб топирилган оғиронага нарсаси ўғирлаб, вақтинча яшириб қўйишди. Бирок, ўғирланган молларни сотиш ишлари илҳомидан чиқиб олди. Бунга ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ҳалқат қилишди.

Тергов гуруҳининг тажрибали, жонқуярлик қилиб қилиш ҳақидаги таълиқ, жиноят фош этилиб ва ўғирланган барча моллар жиноятчилардан олиниб, ўз жойига қайтарилди. Жиноятчилар ўз қабил иштидаги амалга ошира олмадилар, улар режаси пучга чиқди.

Жиноятнинг жазосиз қолмаслиги, қинғир ишнинг қилини чиқиши аниқ. Рамимберди Тирнашев бошлиқ жиноий гуруҳ устидан оғирона тергов ишлари илҳомидан чиқиб олди, жиноятнинг фош этилиб, қўриқ ишлари қўлуни қўлини унга амал қилинади. Ҳарбий суд жиноий гуруҳ аъзоларининг барчасини жиноятга яраша турли узоқ муддатга озолидан маҳрум этиш тўғрисида ҳукм чиқарди.

Халқимизда «нафсим меннинг балодур, турли қўйга соладур», деган ибора бор. Ушбу воқеа «қаҳрамонлар» сингари нафси ҳалалак отаилар қирдиқларнинг фош этиш жараёнида ана шу ақида еста келади. Бундай қинғир йўлни таллашларга қонун устуворлигини яна бир аслагимиз, ўз вақтида нафсини тизитиш тийинг, дегимиз келади.

Адлия подполковниги Нигматилла АБДУЛЛАЕВ, Марказий ҳарбий округ ҳарбий прокурори.

ҚОНУН ТАЛАБЛАРИ АСОСИДА

Шарқий ҳарбий округ прокурорининг катта ёрдамчиси адлия майори Ваҳидир Худойбердиев 1971 йили Фаргона вилоятининг Ғурак (собиқ Киров) туманида туғилган. Ўрта мактабни аъло баҳолар билан битириб, 1993 йили Тошкент давлат ҳуқуқшунослик институтини иттибэли диплом билан тугатган.

Республика Бош прокурорининг йўлдамаси билан Фаргона вилояти Фаргона тумани прокурори ёрдамчиси вазифасини бўлим прокурори, 2000 йилнинг май ойидан буён судларда прокурор вазифасини таъминлаш бўлими бошлиғи, округ ҳарбий прокурорининг катта ёрдамчиси вазифасида хизмат қилиб келмоқда. Ойлаги, икки нафар фарзанди бор.

Адлия майорига газета муҳбирининг биринчи саволи судларда прокурор вазифасини таъминлаш бўлимининг вазифалари ҳақида бўлди.

— Республика Бош прокурорининг 1998 йил 12 ноябрдаги «Судларда ишларни қўришда прокурор вазифасини таъминлаш ишнинг тақомиллаштириш ҳақида»ги буйруғи ишнинг асосий йўналиши ва маъмурий мавқеини белгилаб беради. Бўлим ҳамда округ назорат ҳудудидида шу пайвандида хизмат қилувчи ҳодимларнинг асосий мақсади — судларда давлат айбловини тўғри, аниқ ҳамда қонуни талаблари даражасида бажарилиши таъминлашдан

иборат. Содда, ҳалқчил тилда айтиладиган бўлса, жиноятчи қилинган яраша одилона қонуни жазо олишининг тўғри ижро этилишини назорат қилиш ҳамда ҳар қандай шартда ҳам адолатли тарзда, принципал позицияда туриб давлат айбловини ҳал этилишини таъминлаш дегани.

Биз ўз устимизда иш олиб бориб, қонуничилик, ҳарбий хизмат борасида амалга оширилган ислохотлар асосида йиллик режалар тузганмиз. Унга мувофиқ Фаргона, Андижон ва Наманган ҳарбий прокуратура-ларидаги ҳодимларимиз иш усулларини, маълумларини ошриш мақсадида янги қозон

лар, ислохотлар талабларини ўрганиш асосида доимий ўқув машғулотлари ўтказишмоқдамиз. Натижада ўтган йилда 2001 йилга нисбатан судларда ишлар қўришдаги прокурор вазифасини таъминлаш самардорлигининг ошганига, жиноий ишларнинг суддан қўшимча терговга қайтиши камайишига эришилди.

— Ўзбекистон халқи адолатли жамият сари интилаётган ҳозирги пайтда қонуничиликдаги ижобий ўзгаришлар ҳақида тўхталсангиз?

— Республикаимизнинг ҳуқуқий ислохотлар борасидаги сиёсати тобора тақомиллаштирилиб бориляпти. Бундан қўзғаланган мақсад ҳуқуқий демократия, инсонпарвар давлат ва фуқароларнинг миллати барпо этилиши. Бунинг тўқ моҳияти — маънавий, ҳалқпарварлик, инсонпарварлик ва адолатли қўзғалди. Президентимиз Ислам Каримовнинг Олий Мажлиси иккинчи қақирқи бешинчи сессиясидаги нутқи, олтинчи сессияда «Адолат — қонун устуворлиги» номи билан маърузаси, 2001 йил 29 ав-

густдаги жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодекси ҳамда «Маъмурий жазободирлик тўғрисида»ги қонунида ўзгаришлар олиб қўйишлар киритиш ҳақидаги Қонунининг амалга киритилиши фикримизнинг иққол далилидир.

Бу тарзда жазо чоралари ислохот этилиши, аввало жиноий жазоларнинг адолатли, асосли қўлланилишини таъминлайди. Давлат, шахс ва жамиятга етказилган моддий зарарини қоплатиш, ишқиндан қамолдаги мақбуслар оила аъзоларини таъминотсиз қолдирмайдиган, энг муҳими, жазога тортилган фуқароларнинг маънавий, ахлоқий, руҳий, ҳаттоки жисмоний жиҳатдан соғлигини асрайди.

— Ўшларимизни қамқоқ жазосидан мумкин қадар сақлаб қолиш муҳим. Шу ҳусусда...

жон, бизнинг ватандошларимиз, унинг алам-изтиробларини бирга тортаётган ўғил-қизлари, оиласи, қарииндоқ-уруғлари борлигини, минг афсуси, унутганиш, терговчи аъраловини билан олиб бориш, яъни олдиди жазога олиб, жамиятнинг ажратиб, кейин унинг айбонли исбот-далили қилинганда ўтган замондан қолган яраша тақрибга ҳал-ҳануз барҳам берилмаган», деб бекиш таъкидламаган эди.

Базми профессионал судларини оғирона ҳам суд ишларини олиб бориш ва ҳукм чиқаришда судланувчининг озолидан маҳрум этиш томонига оғиш психологиксини сақланаётганлиги; афн этилган ва шартли равишда озоли этилганларнинг жамиятга мослаштириш, ишқинлаштириш механизмининг мумамал эмаслиги сингари

